

Na cestě k nové profesi

Galerijní pedagog jako samostatná zákonem vymezená profese v České republice neexistuje. Navzdory tomu se naše galerie i muzea vzdělávací práci dlouhodobě věnují a v posledních dvou desetiletích už se intenzitou i kvalitou této činnosti velice přiblížily situaci, kterou známe z vyspělých zemí. V legislativě, jíž se výstavní instituce řídí, však po mnoho let chybělo upřesnění pro činnost těch, kteří doprovodné vzdělávací programy k výstavám připravují. Změna nastala až roce 2018, kdy byla specializovaná profese pro galerijní vzdělávání konečně legislativně ustanovena. Jaká byla cesta k tomuto důležitému kroku? Jak začínaly doprovodné aktivity pro veřejnost a jaké vzdělání mají odborníci, kteří se s dětmi i s dospělými návštěvníky setkávají před vystavenými výtvarnými díly, k nimž napomáhají otevírat přístupové cesty?

1. Škodlivé víření prachu nebo vzdělávací programy?

Dlouhodobá absence legislativního rámce pro vzdělávací práci v muzeích a galeriích byla odstraněna teprve v lednu roku 2018, kdy byla v katalogu prací v České republice zaregistrována nová profese pod názvem „edukátor v kultuře“.¹ Po letitých snahách a útrapách jsme se tedy v pracovněprávní legislativě vyrovnali zemím, kde tento typ profese je již dlouhou dobou samozřejmou součástí muzejní a galerijní práce.² Než ale příslušné orgány v průběhu roku 2017 postupně provedly všechny schvalovací kroky, provázely činnost galerií a muzeí v českém prostředí dlouholetý rozpor. Tvorba animací před obrazy, aktivizujících prohlídek výstav, tvůrčích dílen či letních ateliérů byla po mnoho let v řadě institucí buď přehlížena, nebo dokonce považována za nepříjemnou povinnost, která jako zájmová činnost nebo určitá forma služby pro školy byla úkolem nad rámec standardní práce. Také na ni často v rozpočtech mnohých galerií chyběly peníze. Bylo to něco navíc. Vždyť hlavním úkolem muzea umění je budování sbírky, vytváření odborných katalogů a tvorba výstav! Proto docházelo k situacím, kdy „hry“ před obrazy byly připravovány pro dětské návštěvníky asistentkou či asistentem kurátora sbírky nebo spolupracujícími studentkami a studenty dějin umění či historie nebo výtvarné pedagogiky. Hlavně musíme šetřit peníze a chránit exponáty.

Je zřejmé, že ironizující nadsázka předchozích řádků už je dnes nepatřičná a mnohých ředitelů či ředitelů českých muzeí a galerií se může dotknout, neboť doprovodným a vzdělávacím programům pro veřejnost je v současnosti v naprosté většině institucí věnována značná pozornost i podpora. Navzdory tomu se ale i dnes ojediněle setkáváme v některých institucích s podobným stanoviskem, jaké je zaznamenáno z Arcibiskupské obrazárny v Kroměříži z roku 1925. Antonín Breitenbacher v publikaci věnované dějinám této instituce píše: „Nemohu pomlčet o nešvaru, který zavládl v přítomnosti, že totiž v květnu a červnu bývají do obrazárny voděny hotové karavany po sedmdesáti až devadesáti dětech z nejnižších školních tříd, i třikrát, čtyřikrát denně, a nescházejí ani občané, jimž cedítko dosud vykukuje vzadu. Jaký smysl a užitek má voditi šesti až desetileté děti dívati se na Rembrandty, Tiziany, Dycky, dosud jsem nevyzkoumal. Ale jedno vím jistě, že těch tři sta dětí za den nanese plno prachu do galerie, že se ten prach zvíří a usedne jako mor na obrazy, nákladně koupené a

---

¹ Nařízení vlády č. 399/2017 Sb. Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě, nařízení vlády č. 302/2014 Sb., o katalogu správních činností, a nařízení vlády č. 104/2005 Sb., kterým se stanoví katalog činností v bezpečnostních sborech, ve znění pozdějších předpisů. Platnost od 30. 11. 2017. Účinnost od 01. 01. 2018

² Rozhodujícím krokem byla práce Komise náměstka ministra kultury pro edukaci v kultuře, jejíž činnost za mimořádné iniciativy Pavla Hlubučka a Kateřiny Tomeškové vedla k potřebné změně v katalogu prací.

udržované.“³ Ukážeme-li si několik historických příkladů, pak bude zřejmé, že činnost interpretů, zprostředkovatelů či průvodců, kteří napomáhají veřejnosti přiblížit se k výtvarným dílům a hlouběji či emotivněji si prožít jejich sdělení, je naopak přirozenou součástí uměleckého provozu již od dávných dob. Ale současně si uvědomíme, že tu mnohdy stále zůstává rozpor mezi obyčejnou láskou k umění a úředními, finančními, ideologickými a organizačními bariérami, které činnost zprostředkovatelů umění po staletí omezují.

2. Alfréd Lichtwark – zapomenutý průkopník galerijní pedagogiky

Na počátku cesty k dnešní profesi galerijních a muzejních pedagogů stojí mimořádný průkopník aktivizující práce pro veřejnost Alfréd Lichtwark (1852-1914), který v osmdesátých letech devatenáctého století vodil do obrazárny v Hamburku školní skupiny, aby si i děti mohly pod odborným vedením prohlížet vystavené originály. A nejen to. Namísto frontálního výkladu měl připravené otázky a setkáním s jednotlivými obrazy dal podobu společných dialogů, kdy děti samotné svým hledáním odpovědí na otázky pana ředitele objevovaly různé zjevné i skryté významy a souvislosti sledovaného díla. V jistém smyslu byl Lichtwark ve stejném období naladěný na podobné názorové stanovisko jako český teoretik Otakar Hostinský, který ve své studii *Umění v dětské světnici* prohlašuje, že i malé děti si podobně jako dospělí zaslouží setkat se s originály uměleckých děl. Nikoli jen s „obrázky“ ve školní výuce. Z pohledu dnešní doby je nám naprosto zřejmé, jak průkopnické tyto postoje jsou. Na rozdíl od Hostinského, který neopouští pozici teoretika, se Lichtwark věnuje i praktickému kontaktu s návštěvníky a působí osobně jako galerijní pedagog, animátor, edukátor či lektor – dávno předtím, než se v muzejní a galerijní praxi tyto pojmy a činnosti vůbec začaly objevovat. Metodický přepis vybraných rozhovorů vydal Lichtwark tiskem v roce 1897 jako *Übungen in der Betrachtung von Kunstwerken*. První český překlad vyšel v roce 1915 pod názvem *Cvičení v nazírání na díla umělecká*.⁴ Pozoruhodné a do značné míry symbolické je, že i když do roku 1922 vyšlo celkem osmnáct vydání této publikace, což je jasný důkaz mimořádného zájmu učitelů o nový typ vzdělávací činnosti, s nástupem nového ředitele Gustava Pauliho v roce 1913 byly programy pro děti s okamžitou platností zrušeny. Pauli se věnoval výhradně dospělým návštěvníkům, pro něž založil spolek přátel *Freunde der Kunsthalle*, což dále rozvíjeli i jeho pokračovatelé, takže návrat k aktivizujícím programům pro děti a mládež nastal v této instituci až v roce 1968. V té době už byl ovšem inspirací spíše vzor amerických muzeí a jejich vzdělávacích aktivit, nikoli „domácí“ průkopnický výkon Alfréda Lichtwarka.⁵

3. Igor Zhoř a objevný projekt *Výmluvnost kresby*

Hledáme-li počátky lektorské a vzdělávací práce v českém prostředí, pak musíme nejdříve zmínit významnou akci, která se v roce 1961 uskutečnila v Brně. Ostatně, k vývoji oboru zprostředkování umění přispěly aktivity v brněnském galerijním prostředí hned v několika etapách. Tím zcela průkopnickým činem byla výstava s názvem *Škola vidění. Výmluvnost kresby*, která se pod autorským vedením Igora Zhoře (1925-1997) uskutečnila v Domě umění města Brna v termínu 5. 2. až 12. 3. 1961. Byl to úvodní projekt původně zamýšleného rozsáhlejšího cyklu, v němž se autoři snažili přiblížit problematiku výtvarného umění záměrně didaktickým způsobem v podobě výstavy přímo věnované dětským

³ V katalogu Národní galerie v Praze z r. 1994 pod názvem *Napodobení a inspirace II*, uvádí jeho autorka Gabriela Šimková na str. 14 citaci z publikace Antonína Breitenbachera *Dějiny Arcibiskupské obrazárny v Kroměříži* ze str. 128 (díl I. Kroměříž 1925).

⁴ Lichtwark, Alfréd: *Cvičení v nazírání na díla umělecká*. Spisy Dědictví Komenského č. 60, Praha 1915

⁵ Sello, Thomas: *Alfred Lichtwark und die Folgen*. In: *Zwischen Malkurs und interaktivem Computerprogramm*. Museumsdienst Köln, Köln 1997, s. 9-16

návštěvníkům. Vedle zápůjček originálů z Národní galerie v Praze, které zajišťoval další spoluvůrce výstavy Petr Spielmann, byly představeny a ve vysvětlujících textech komentovány detaily kreseb i dílčí nákresy, které návštěvníkům objasňovaly a přibližovaly principy a charakteristiky vystavených děl. Výtvarně s oběma teoretiky spolupracoval také malíř Pavel Navrátil. Zatímco v zahraničí se výstavy výtvarného umění koncipované pro dětské návštěvníky začaly objevovat až od sedmdesátých let, tento novátorský brněnský projekt do jisté míry předběhl dobu. Navíc autorskou spoluúčasť malíře Pavla Navrátila můžeme vnímat jako jistý předstupeň ke koncepčnímu stanovisku zakladatelky Dětského ateliéru v Centre G. Pompidou Sophie Curtil, která prosazovala, že animace pro děti i tvorba dětských publikací pro mládež by měly být dílem umělců, nikoli teoretiků. Připomeňme si, že Dětský ateliér byl uveden do provozu současně s otevřením celé instituce v r. 1977, i když animátorským aktivitám v pařížských muzeích se Curtil s dalšími mladými umělci a pedagogy věnovala již dříve.

V Národní galerii v Praze vzniká lektorské oddělení na konci šedesátých let a postupně byla lektorská práce rozvíjena i v Moravské galerii v Brně a v dalších institucích. Ještě před těmito oficiálními kroky hlavních výstavních institucí je to ale znovu Igor Zhoř, kdo našel dílčí institucionální rámec pro vzdělávací práci na výstavách současného výtvarného umění. Již v roce 1960 společně s tehdejší ředitelem Domu umění města Brna Adolfem Kroupou založil sdružení Mladí přátelé výtvarného umění, v němž byla lektorská práce před obrazy jednou z hlavních činností.⁶ Za zvláštní rozpor lze považovat skutečnost, že tato organizace, která v dobách totalitního režimu často poskytovala prostor pro seznamování s aktuálním uměním, jež nemohlo být v oficiálních galeriích prezentováno, ve svobodných časech devadesátých let postupně zanikla.

4. Odborná příprava galerijních pedagogů

Přestože dílčí průkopnické kroky vedoucí ke změnám v přístupu ke zprostředkování umění byly uskutečněny již od počátku šedesátých let minulého století, specializované vzdělání pro práci galerijních a muzejních pedagogů v českém prostředí dlouho chybělo. Zatímco v Německu nebo Rakousku byly již od sedmdesátých let dvacátého století organizovány při univerzitách mezioborové kurzy ve spolupráci s výstavními institucemi, v českém prostředí byla tato tematika jen dílčím způsobem dotčena ve studiu dějin umění či muzeologie na filozofických fakultách, a částečně také v učitelském studiu výtvarné výchovy na fakultách pedagogických. V devadesátých letech se začínaly objevovat specializované předměty a důležitou roli sehrál dialog mezi katedrami výtvarné výchovy na pedagogických fakultách v Praze a v Brně, které jako první v českém prostředí zařadily do studijních plánů samostatné specializované předměty zaměřené na přípravu aktivizující pedagogické práce před výtvarnými díly v galerii.⁷ V roce 2008 získává brněnské pracoviště akreditaci samostatného navazujícího magisterského oboru s názvem Galerijní pedagogika a zprostředkování umění, o čtyři roky později je na olomoucké katedře výtvarné výchovy díky iniciativě doc. Petry Šobáňové akreditován magisterský obor nazvaný Muzejní a galerijní pedagogika. Založení těchto studijních oborů, které jsou podle aktualizace vysokoškolského zákona označovány jako programy, byl v jistém smyslu nadstandardní krok nejen v rámci českého vysokoškolského studia, ale i v kontextu mezinárodním. V západních zemích, jakkoli

⁶ První souhrnná dokumentace činnosti Mladých přátel výtvarného umění byla vydána v podobě katalogu jako „neprodejný propagační materiál“ Domu umění města Brna v r. 1984 s textem Jiřího Valocha.

⁷ Souběžně v r. 1995 prosazuje doc. Ivan Špírk na Katedře výtvarné výchovy Pedagogické fakulty UK v Praze předmět Orbis Pictus a na brněnské Masarykově univerzitě autor tohoto textu zařazuje do studijních plánů předmět s názvem Zprostředkování umění. V těchto disciplínách jsou budoucí učitelé výtvarné výchovy specializovaně připravováni na aktivizující práci s mládeží na výstavách výtvarného umění.

se zde edukaci v muzeích a galeriích věnují soustavně a v daleko větší míře již několik desetiletí, zpravidla vzdělání pro muzejní edukační práci nemá podobu samostatného vysokoškolského programu. Spíše převládá forma doplňkových vzdělávacích kurzů pro zájemce, kteří jsou již absolventy standardního studia dějin umění nebo uměleckých škol či jiných vysokoškolských oborů.

V roce 2019 začala brněnská katedra výtvarné výchovy zpracovávat výzkum zaměřený na pozici galerijních pedagogů v galeriích a muzeích v České republice.⁸ Postupně jsou shromážděována data, která budou srovnávána s údaji z roku 2009 a 2010, kdy se na podobnou tematiku zaměřoval dílčí výzkum Alice Stuchlíkové.⁹ Už nyní je evidentní, že za posledních deset let se počet zaměstnaneckých míst lektorů či edukátorů v muzeích a galeriích v České republice přibližně zdvojnásobil. Výrazné je to nejen u galerií, které dříve tuto práci vůbec nezajišťovaly, ale také u institucí, které se naopak lektorským a vzdělávacím aktivitám věnují dlouhodobě, jako je například Muzeum umění v Olomouci nebo Moravská galerie v Brně, která navíc řadu let zaujímá ve statistických přehledech Ministerstva kultury ČR první pozici z hlediska počtu doprovodných aktivit ke svému výstavnímu programu. I když tedy v posledních deseti letech dochází k výraznějšímu rozvoji lektorských aktivit, mnohdy doprovázených i tvorbou pozoruhodných publikací a metodických materiálů, stále ještě ve srovnání s vyspělými zeměmi nemůžeme být spokojeni. Do jisté míry lze vyjmenování nedostatků v tomto směru zjednodušit na dva základní okruhy. Především výtvarná kultura stále nemá tolik společenské pozornosti, jako je tomu v Německu, Francii či ve Spojených státech.¹⁰ Druhým faktorem je pak skutečnost, že pro vzdělávací práci v galeriích a muzeích dosud stále chybí potřebné finanční prostředky. Je ale zcela zřejmé, že dnešní rozvoj doprovodných aktivit i zařazení přípravy galerijních pedagogů do systému vysokoškolského studia jsou kroky, které se v dalších letech nepochybně budou i nadále příznivě projevovat.

5. Edukátor v kultuře – limity, naděje a rozpory

Náš příběh „cesty k nové profesi“ končí rozporně, přestože úspěch v podobě zařazení nové kategorie „edukátor v kultuře“ do katalogu prací v České republice v lednu 2018 přinesl potřebné zpřesnění pro personalistiku muzeí, galerií i památek.¹¹ Když v průběhu roku 2018 probíhaly reakreditace vysokoškolských programů, ministerstvo školství odmítlo brněnský studijní program nazvaný Galerijní pedagogika a zprostředkování umění podpořit jako program učitelů, přestože takto v propojení s dalšími učitelstvími obory, zejména

---

⁸ Výzkum v rámci projektu Connection – Contact – Community (projekt MUNI/A/1527/2018) mj. sleduje, jaký počet „edukátorů v kultuře“ je zaměstnán v českých galeriích a muzeích.

⁹ Srov. Stuchlíková, Alice. Východiska a strategie galerijního pedagoga – profese v síti vztahů. In 66. bulletin Moravské galerie v Brně, Brno: Moravská galerie v Brně a Společnost přátel MG, 2010, roč. 66, č.66, s. 52-59, ISSN 0231-5793

¹⁰ Irena Rodriguez Točíková uvádí, že v USA byl již v roce 1940 vyhlášen první National Art Week jako osobitá součást Roosveltova programu New Deal se snahou povzbudit Američany, aby si do svých domácností kupovali originály uměleckých děl či uměleckého řemesla. Tato státem podporovaná propagace přinesla výsledky – lidé si skutečně v onom týdnu nakupovali obrazy a zdá se, že i tuto aktivitu můžeme považovat za předznamenání dalších kroků, díky nimž je dnes v USA výtvarné umění samozřejmou součástí veřejného života. (Točíková, Irena Rodriguez. *Aktivizace vnímání výtvarného umění v projektech typu art week*. Nepublikovaná disertační práce, Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, 2019)

¹¹ Závěrečné znění návrhu bylo předloženo 15. 3. 2017 jako dokument s tímto titulem: „Změna v Katalogu prací – doplnění 2 nových profesí, Odbor ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií Ministerstva kultury, ve spolupráci s odborem památkové péče a odbornými organizacemi, předkládá návrh na změnu v nařízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě.“

s výtvarnou výchovou, tento program deset let úspěšně fungoval. Stejná situace nastala pro program olomoucké katedry výtvarné výchovy nazvaný Muzejní a galerijní pedagogika. Ve zdůvodnění, proč nelze považovat galerijní pedagogiku za program učitelství, bylo uvedeno, že „pracovník působící v galerii není pedagogickým pracovníkem“.¹² Přitom právě o brněnský program a jeho inovační přínos se ministerstvo kultury v dialogu s ministerstvem školství a ministerstvem práce opíralo, když připravovalo návrh na doplnění nové profese. Tuto skutečnost v následné reakci připomíná i náměstek ministra kultury Ing. Vlastimil Ouroda, Ph.D., když se v dopise ze 7. 9. 2018 obrací na ředitelku Odboru dalšího vzdělávání a péče o pedagogické pracovníky a zdůrazňuje, že brněnské pracoviště bylo „výtečným příkladem odborné přípravy specialistů pro edukaci v kulturních institucích.“ Zdůrazňuje také, že profese edukátora v kultuře má být podmíněna absolvováním magisterského stupně učitelství.¹³ Jakkoli tedy průkopnická existence programů zaměřených na přípravu galerijních a muzejních pedagogů na univerzitách v Olomouci a v Brně napomohla k uzákonění nové profese, právě oba tyto specializované studijní programy ministerstvo školství vyloučilo z okruhu učitelství. Tím zkomplikovalo možnost propojení tohoto studia s dalšími učitelstvími specializacemi. Studijní program Galerijní pedagogika a zprostředkování umění nakonec získal akreditaci Masarykovy univerzity, která má institucionální akreditační pravomoci – ale nikoli jako program učitelství, ale jako „neučitelství pedagogické studium“. I nadále tak zůstávají dílčí úřední komplikace, které musí vysokoškolská pracoviště i muzea a galerie ve svém odborném životě překonávat. To se jim naštěstí daří, neboť absolventi galerijní pedagogiky v mnoha galeriích a muzeích úspěšně pracují s dětskými i dospělými návštěvníky.

A poučení z průkopnické práce Alfréda Lichtwarka, Igora Zhoře či Sophie Curtil? Možná naše otázky můžeme uzavřít citací z internetových stránek Národní galerie v Praze, která v části věnované Oddělení vzdělávání uvádí, jak pestrou šíří vysokoškolského studia za sebou mají ti, kdo se edukační práci věnují. „V dlouhodobě budovaném týmu stálých i externích spolupracovníků působí absolventi či studenti vysokoškolských oborů dějin umění, estetiky či výtvarného umění i specialisté na dramatickou výchovu, mladí pedagogové a vizuální umělci.“¹⁴ Bez ohledu na legislativní otazníky je naplněno to nejpodstatnější – různé podoby aktivizující a vzdělávací práce v muzeích a galeriích jsou již ustálenou součástí práce kulturních institucí. Cesta k nové profesi tedy úspěšně pokračuje.

Radek Horáček

---

¹² V dopise vedoucího oddělení péče o pedagogické pracovníky MŠMT ČR Mgr. Víta Krčála adresovaném děkanovi Pedagogické fakulty MU ze dne 20. 9. 2018 se píše (uvádíme doslovný přepis včetně interpunkce): „Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) se navrženým studijním plánem Galerijní pedagogika a zprostředkování umění podrobně zabývalo, a došlo k závěru, že tento studijní program není zaměřen na přípravu pedagogických pracovníků vyjmenovaných zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Pracovník působící v galerii není pedagogickým pracovníkem, a v důsledku toho ani učitelem všeobecně vzdělávacích nebo odborných předmětů.“

¹³ V dopise je dále tato formulace: „Při prosazování profese „edukátor v kultuře“ do katalogu prací naše odborná komise doporučuje jako kvalifikační optimum absolvování magisterského studijního programu pedagogického zaměření.“

¹⁴ Citace z www NG v Praze Oddělení vzdělávání <https://www.ngprague.cz/oddeleni-vzdelavani> (23. 9. 2019)

Seznam použité literatury:

Horáček, Radek. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Akademické nakladatelství Cerm, Brno 1998

Lichtwark, Alfréd: *Cvičení v nazírání na díla umělecká*. Spisy Dědictví Komenského č. 60, Praha 1915

Šimková, Gabriela (ed.). *Napodobení a inspirace*. Národní galerie v Praze, Praha 1994

Stuchlíková, Alice. Východiska a strategie galerijního pedagoga – profese v síti vztahů. In *66. bulletin Moravské galerie v Brně*, Brno: Moravská galerie v Brně a Společnost přátel MG, 2010, roč. 66, s. 52-59

Točíková, Irena Rodriguez. *Aktivizace vnímání výtvarného umění v projektech typu art week*. Nepublikovaná disertační práce, Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, 2019

Sello, Thomas: Alfred Lichtwark und die Folgen. In: *Zwischen Malkurs und interaktivem Computerprogramm*. Museumsdienst Köln, Köln 1997, s. 9-16

<https://www.ngprague.cz/oddeleni-vzdelavani> (www NG v Praze, Oddělení vzdělávání, citováno 23. 9. 2019)

Popisky k fotografiím:

1. Brooklyn v rukou mladých
Součástí práce pro veřejnost v Brooklynském muzeu je zapojení mladých spolupracovníků – animátorů. Náskok amerických galerií v zaměření na doprovodné aktivity zůstává i dnes.
2. Brno Art Week
Významnou veřejnou aktivitou, která vzešla ze studijního programu Galerijní pedagogika a zprostředkování umění, je projekt Brno Art Week / Týden výtvarné kultury, který se od svého vzniku v r. 2010 stal již tradiční součástí brněnského kulturního života. Každý rok se zaměřuje na určité téma, které bývá vyjádřeno i různými propagačními materiály.
3. Edukátorka a socha
Doprovodný program věnovaný sochám na Masarykově univerzitě ukazuje, že práce edukátorů v kultuře přesahuje uzavřené galerijní prostředí. Program KAMPUSíme sochy pro univerzitní kampus Bohunice připravily v r. 2015 Šárka Šedivá a Nikola Březinová jako studentky galerijní pedagogiky v rámci projektu Týden výtvarné kultury.

Medailon autora textu:

Prof. PaedDr. Radek Horáček, Ph.D. (4. 3. 1959) (horacek@ped.muni.cz)

Radek Horáček je profesorem na Katedře výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, věnuje se výtvarné publicistice, v letech 2002 – 2006 byl ředitelem Domu umění města Brna. V r. 1998 vydal knihu *Galerijní animace a zprostředkování umění* jako první

českou monografií o zprostředkování umění, což je jeho hlavní odborná specializace. V r. 2015 mu vydalo nakladatelství Barrister a Principal knížku Umění bez revolucí?, jejíž doplněné druhé vydání vyšlo v r. 2019.

Résumé:

Na cestě k nové profesi

Dílčí studie definuje profesi zprostředkovatelů umění, podává výběrový přehled vývoje této specializované činnosti a zaměřuje se na situaci v českém prostředí v posledních třiceti letech. Hlavním tématem je přiblížení vzniku nové profese v ČR, která po pětadvaceti letech úsilí byla v lednu 2018 zavedena do katalogu prací pod názvem „edukátor v kultuře“. Řadu let nepřinášel dialog mezi odbornou veřejností a ministerstvy kultury, školství, práce a financí kýžený výsledek – finální jednání a schvalování se odehrávala v r. 2017. V dílčích částech jsou představeny průkopnické aktivity Alfréda Lichtwarka v Hamburku na konci 19. století a podnětná práce Igora Zhoře, který v r. 1961 připravil pro Dům umění města Brna výstavu věnovanou dětským návštěvníkům s názvem Výmluvnost kresby. Ve stati je dále připomenuta dlouhodobě přínosná práce Moravské galerie v Brně v oblasti zprostředkování umění a tvorby doprovodných programů. Pozornost je věnována také vzniku vysokoškolského studijního programu Galerijní pedagogika a zprostředkování umění na Masarykově univerzitě.

Abstrakt:

Studie se zaměřuje na legislativní ustanovení profese edukátora v kultuře, k němuž v České republice došlo v r. 2018, přibližuje počátky lektorské práce v galeriích a muzeích, poukazuje na průkopnickou roli Alfréda Lichtwarka a výběrově sleduje rozvoj vzdělávacích aktivit v galeriích a muzeích.

Klíčová slova:

Animace, edukace, edukátor v kultuře, zprostředkování umění